

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมายของจิตสำนึกสาธารณะในทัศนะของคนในชุมชน 2) ศึกษาลักษณะพฤติกรรมการรักษาสมบัติสาธารณะของคนในชุมชน 3) ศึกษาถึงแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของคนในชุมชน กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชาวบ้านตำบลในเมือง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 15 ราย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกควบคู่กับการสังเกตบริบทชุมชน และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้เมื่อนำมาจัดหมวดหมู่ข้อมูลแล้ว ได้ทำการวิเคราะห์ควบคู่กับบริบท ประกอบกับการใช้สถิติพรรณนาช่วยในการวิเคราะห์ด้วย

ผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. ความหมายของ “จิตสำนึกสาธารณะ” ในทัศนะของคนในชุมชน หมายถึง การเข้าร่วมและช่วยเหลืองานส่วนรวมของหมู่บ้าน การวางแผนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คิดว่าทุกอย่างในชุมชนเป็นเหมือนของ ๆ คน และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ลักษณะนิสัยเด่นของผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะ คือ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบ ชอบช่วยเหลือ เป็นคนมีศีลธรรม มีน้ำใจ/ใจกว้าง

2. ลักษณะพฤติกรรมการรักษาสมบัติสาธารณะของคนในชุมชน แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) คนในชุมชนร่วมกันดูแลรักษา ได้แก่ การทำความสะอาดหมู่บ้าน ถางหญ้า พัฒนาดิน การขุดลอกหนองน้ำ ถูคลอง ไม่ทิ้งขยะลงในหนองน้ำ ไม่ใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ไม่ตัดต้นไม้และร่วมกันปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าชุมชน ไม่ลักลอบบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 2) คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลเท่านั้น ได้แก่ การดูแลรักษาป่าชุมชนซึ่งจะมีชาวบ้านบางส่วนคิดว่าผู้ที่มีหน้าที่ดูแลรักษา คือ คณะกรรมการหมู่บ้านเท่านั้น โดยชาวบ้านจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 3) การดูแลรักษาโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการเท่านั้น ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติที่คนในชุมชนไม่ได้มีส่วนใด ๆ ในการร่วมดูแลรักษาเลย

3. แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของคนในชุมชน มี 2 ลักษณะ คือ 1) การเสริมสร้างโดยผ่านสถาบันทางสังคมภายในชุมชน โดยใช้วิธีการการอบรมสั่งสอนและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยผ่านสถาบันครอบครัว การอบรมสั่งสอนจากสถาบันการศึกษา การกระตุ้นเตือน การออกกฎหมายหมู่บ้าน และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำชุมชน/คณะกรรมการหมู่บ้าน การอบรมทางด้านจิตใจโดยผ่านสถาบันทางศาสนา การยกย่องชมเชยคนที่ทำดี และ 2) การเสริมสร้างโดยผ่านบุคคล/องค์กรภายนอกชุมชน โดยใช้วิธีการจัดอบรมจากบุคคลภายนอก การส่งเสริมและการมีส่วนร่วมในงานต่าง ๆ ของหมู่บ้านจากองค์การบริหารส่วนตำบล การกระตุ้นเตือนและการมีส่วนร่วมในเรื่องการปลูกป่าของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติภูเวียง

4. ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการแสดงพฤติกรรมรักษาสาธารณะสมบัติ ของคนในชุมชน คือ สถานะเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้น ความเห็นแก่ตัวของคนในชุมชน และการที่คนรุ่นใหม่ไม่ใส่ใจในกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน

The objectives of this research are 1) to study the meaning of public consciousness defined by the people; 2) to study the people's behavior in protecting public property; 3) to study ways to promote public consciousness among the community people. The target group of this study is the villagers living at Tambon Nai Muang, Phu Wieng District, Khon Khan Province; 15 of the villagers were selected as key-informants for in-depth interview in addition to observation and documentary reviews. Data collected were analysed by logical content description and descriptive statistics.

Results of the study can be summarized as follows :

1. The meaning of 'public consciousness' defined by the villagers is the joining and helping the village works as a whole; the sense of owning and conserving natural resources; everything in the community is regarded as if it is his own; thinking beyond personal benefit. Dominant characters of those with 'public consciousness' are not selfish, not take advantage of others, like to help others, good person, and broad minded.
2. Behavior protecting the public property of the villagers can be divided into 3 categories; i.e., 1) the joint protection, for example, cleaning village ground, weeding, road development, cleaning and deepening canal and water sources; no water littering, no chemical uses for agriculture, no tree-cutting, planting trees in community forest area, no trespassing into the national forest area. 2) The village committee is responsible in supervising the above activities, not the villagers, and 3) government officials concerned are responsible in the large property such as the national forest; villagers do not participate in the protection.
3. Ways suggested to promote public consciousness are of 2 categories, 1) by social institutions within the community; these are by the process of socialization through the family, educational and religious institutions and so on. 2) Promote through individual/organization outside the community by training or people participation in various activities
4. Important problems for performing behavior protection public property are economic instability, sense of selfishness and new generation does not pay attention to the village's public activities.